

Folkeskolereformen

Guide til tillidsrepræsentanter, ledere og andre
pædagogfagligt interesserede

B U P L

Indhold

Folkeskolereformen	4
SFO'er, andre fritidsinstitutioner og klubber	7
Pædagoger i undervisningen	10
Hvordan får jeg indflydelse – formel og uformel adgang	12
Nye arbejdstidsregler	14
Kompetenceudvikling	16
Forandringer og arbejdsmiljø	18
Pædagogfaglig ledelse	20
Samarbejde med lærerne	21
Specialskoler og specialfritidstilbud	22
AKT og inklusionsarbejde	23

Folkeskolereformen

Pædagogerne skal have indflydelse – det kræver aktiv handling

Folkeskolereformen bliver implementeret i skoleåret 2014-15. Og allerede nu (foråret 2014) er der fuldt tryk på forhandlingerne i kommunerne og i dialogerne på skolerne omkring, hvordan det kan gøres. Pjecen her skal give dig, som indgår i de mange drøftelser, et indblik i de forskellige forhold, der er gode at få diskuteret og forhandlet på plads. De færreste steder vil alle forhold være helt på plads, når skoleåret starter, men det er vigtigt, at pædagoger, TR'ere og pædagogfaglige ledere øver indflydelse alle de steder, hvor det er muligt. For skolereformen giver mange muligheder, men den sikrer ikke en masse rettigheder.

BUPL er generelt optimistiske omkring værdien af folkeskolereformen, fordi intentionerne og en del af virkemidlerne er rigtige. Et større lærer-pædagogssamarbejde, nye læringsformer, et større fokus på børns trivsel, eksperimenter med klasse og årgangsstrukturen, en mere åben skole og et større samarbejde mellem fritidsinstitutioner og skoler vil sandsynligvis være skridt i den rigtige retning. Disse forbedringer bliver desværre kombineret med en forlænget skoledag og det skaber en række udfordringer.

Reformen er et opgør med de tre 1-taller (1 lærer – 1 klasse – 1 fag). Reformen udfordrer derved den traditionelle måde at organisere børns læring på og forandringerne skal ske via en øget inddragelse af pædagogers kompetencer. Lærere og pædagoger skal sammen udgøre det faglige fællesskab, der skal gøre alle børn og unge så dygtige som muligt, øge deres trivsel, gavne inklusionen og gøre flere klar til fortsat uddannelse. På mange måder er det ikke noget nyt – det

nye er, at pædagogernes arbejde med læring og trivsel i højere grad også skal foregå i børnenes undervisningstid.

Med folkeskolereformen – og ikke mindst de nye arbejdstidsregler for skolepædagoger – vil der være lagt op til, at skolepædagoger, SFO/ pædagogfaglige ledere samt særligt TR'ere for pædagogerne vil få en meget mere aktiv rolle i dialogen på skolerne, om såvel pædagogernes opgaver i skolen som tilrettelæggelsen af arbejdet.

Folkeskoleloven og arbejdstidsreglerne giver en række gode argumenter for pædagogernes rolle og opgaver i fremtidens skole. Men en forudsætning for, at det også bliver omsat til pædagogstillinger på den enkelte skole er, at alle pædagoger – og ikke mindst TR'erne – aktivt bruger de faglige argumenter og "håndtag", der blandt andet findes i folkeskoleloven og de nye arbejdstidsregler.

Guiden her indeholder fakta omkring folkeskolereformen, arbejdstidsregler og meget mere. Desuden er der en del henvisninger til, hvor du kan læse mere, og endelig er der en række anbefalinger til, hvad du konkret kan gøre.

Hovedbudskabet er enkelt: Deltag i dialoger og drøftelser omkring fremtidens folkeskole og fritidsinstitutioner, for din egen, dine kollegers og ikke mindst børnenes skyld.

Allan Baumann

Medlem af BUPL's forretningsudvalg

Folkeskolereformen

Folkeskolereformen indeholder en række forandringer. Vi har her valgt at sætte fokus på de væsentligste forandringer for dig, der arbejder som pædagog eller leder indenfor skole- og fritidsområdet.

Reformen har tre overordnede mål:

- 1) Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
- 2) Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
- 3) Tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis.

De tre overordnede mål illustrerer, at reformen ikke kun handler om at styrke børnenes faglige udvikling og den faglige undervisning i skolen, men at den også har et bredere sigte i forhold til trivsel, udvikling af sociale kompetencer, kreativitet osv.

En væsentlig forandring er udvidelsen af skoledagens længde. Der bliver flere timer til den fagopdelte undervisning og "nye" timer til den såkaldte understøttende undervisning.

- Fra børnehaveklassen til 3. klassetrin bliver skoleugen 30 timer om ugen i gennemsnit.
- Fra 4. til 6. klassetrin bliver skoleugen 33 timer om ugen i gennemsnit.
- Fra 7. til 9. klassetrin bliver skoleugen 35 timer om ugen i gennemsnit.

Udvidelsen af skoledagen er den helt store udfordring for fritidsinstitutionerne samt pædagogerne og lederne, som arbejder der. Det vil reducere børnenes fritid og det er derfor meget vigtigt, at vi får skabt et skoleliv, som er varieret og rummeligt, som er inkluderende, motiverende, legende, inspirerende, lærerigt og sjovt. Sådan skal skolen gerne opleves af både børn, pædagoger, lærere, ledere og forældre.

Du kan læse mere om folkeskolereformen i Folkeskolereformen – Kort fortalt på bupl.dk

Du kan også finde meget mere på: uvm.dk/Den-nye-folkeskole

Her kan du blandt andet finde gode argumenter for pædagoger i skolen i Rambølls evalueringer af skolestartsforsøgene og heldagsskolen.

Pædagoger
indgår som en
integreret del
af fremtidens
folkeskole

SFO'er, andre fritidsinstitutioner og klubber

Folkeskolereformen udfordrer fritidslivet, fordi skoledagens forlænges. I nogle kommuner ser vi, at de bruger reformen til at udvikle et tættere samarbejde mellem fritidsinstitutioner og skoler. I andre kommuner ser vi desværre, at de helt nedlægger SFO'erne og udvikler alternative fritidstilbud.

Det er vigtigt, at fritidsområdet ikke bliver glemt, når reformen implementeres. Det kan der være en tendens til, hvis både kommuner og skoleledere primært fokuserer på, hvordan de skal opfylde lovkravene om mere undervisning.

BUPL har tre vigtige mål for fritidstilbuddene og medarbejderne:

- 1) Beskæftigelsen skal sikres.
- 2) Kvaliteten på fritidsområdet skal så vidt muligt fastholdes og udvikles.
- 3) Pædagoger og ledere skal have del i reformens efter- og videreuddannelsesaktiviteter (se afsnittet om competenceudvikling).

SFO'erne er i en anden situation end de andre fritidsinstitutioner, fordi SFO'erne er en del af skolen ifølge folkeskoleloven. De andre fritidsinstitutioner og klubber er for de flestes vedkommende oprettet efter dagtilbudsloven eller andre lovgivninger, hvilket betyder, at de er selvstændige institutioner. I forbindelse med folkeskolereformen får det betydning for, hvilke samarbejdsrelationer, som kan aftales med skolelederen.

Folkeskolereformen ændrer ikke på lovgivningen vedrørende SFO'erne, men den forlængede skoledag ændrer i høj grad på, hvilke pædagogiske og ansættelsesmæssige muligheder, som SFO'en i sig selv kan tilbyde.

Selvstændige fritidsinstitutioner og klubber

De selvstændige fritidsinstitutioner og klubber bliver også i høj grad påvirket af skoledagens forlængelse. Det bliver meget svært at opretholde fuldtidsstillinger, med mindre pædagogerne får mulighed for at varetage en del af de opgaver, som den nye folkeskolelov muliggør. For at det kan lade sig gøre, må der etableres en tættere tilknytning mellem skoler og fritidstilbud. Det ligger i forlængelse af reformens ideer om den åbne skole.

Undervisningsministeriet har i den forbindelse udgivet et notat, hvori de blandt andet skriver: *Hvis den sammenhængende udvikling af elevernes forskellige kompetencer og hensynet til børnenes og de unges trivsel også skal tilgodeses i forhold til det fritidspædagogiske tilbud efter skoletid, vil det være afgørende, at et tæt og helhedsorienteret samarbejde om hverdagen for børnene og de unge fortsætter ind i fritidstilbuddene. Forudsætningerne for dette samarbejde vil blandt andet afhænge af kommuners og skolers organisering og prioritering af pædagogressourcer til undervisningen og af bemanningen og dækningen af fritidstilbudene, både SFO og fritidshjem og -klubber.*

Videre står der: *Det vil derfor være essentielt, når folkeskole-reformen implementeres, at fritid og undervisning sammen-tænkes, og at der fastholdes et kvalitativt fritidstilbud efter skoledagens afslutning. Det er også essentielt, at samarbejdet om børns og unges læring og trivsel formaliseres og understøttes af skoleledelsen, den pædagogfaglige ledelse, den kommunale forvaltning og det politiske niveau.*

I den nye folkeskolelov er det blevet et lovkrav, at skolerne indleder partnerskaber med fritidstilbuddene (se faktaboks). Du kan få hjælp til arbejdet med partnerskabsaftaler mellem fritidstilbud og skoler i din lokale BUPL-fagforening.

Kombineret beskæftigelse

Pædagoger, der arbejder i selvstændige fritidsinstitutioner eller klubber kan godt samtidigt have beskæftigelse i skolen. Hvis institutionen, skolen og pædagogen finder det hensigtsmæssigt, kan der etableres et samlet ansættelsesforhold ("kombineret beskæftigelse"). Løn og pensionsbidrag ydes i så fald for den samlede beskæftigelsesgrad. Arbejdstidsreglerne vil for hele ansættelsen være dem, der gælder på hovedarbejdsstedet, dvs. stedet med flest timer. Kombineret beskæftigelse dækker både den situation, hvor pædagogen selv skaffer sig to arbejdssteder, og den situation, hvor fritidshjemmet eller klubben leverer pædagoger ind i skolen, f.eks. til den understøttende undervisning. Kombineret beskæftigelse kan sagtens etableres mellem selvstændige institutioner/klubber og skolen.

For alle fritidsinstitutioner gælder

De to primære mål for folkeskolereformen – at alle elever bliver så dygtige som de kan samt, at betydningen af social baggrund skal mindskes i forhold til faglige resultater – er også noget, som pædagogerne i fritidsinstitutionerne kan bidrage til.

I forhold til dygtighed, så favner fritidsområdet alt det, som ikke rummes i skolens fagrække – at kunne begå sig i fællesskaber, at have selvrespekt, at kunne sige til og fra, at forholde sig til værdier for tilværelsen, at anvende faglig viden i andre sammenhænge, at beherske sociale digitale medier, at kunne håndtere værktøj og løse praktiske opgaver og meget mere.

I forhold til den sociale baggrund, så arbejder hele fritidsområdet med at give alle børn lige muligheder ved hjælp af en forebyggende, tværfaglig indsats.

Faglig dygtighed er i forhold til fortsat uddannelse nødvendig, men ikke tilstrækkeligt, hvis personlige og eller sociale problemer står i vejen. Her varetager klubberne en helt central opgave for at sikre, at de unge udvikler relationelle kompetencer og har mod og tro på fortsat uddannelse efter folkeskolen. Det handler ganske enkelt om, at børn og unges karakterdannelse også indgår i klubbernes pædagogiske arbejde.

Samlet set styrker fritidsinstitutionerne og klubberne børn og unges livsduelighed, og derved bidrager de til reformens tredje mål: at øge trivslen i folkeskolen.

! Anbefalinger

- Det er vigtigt at drøfte, hvordan kvaliteten i SFO-tilbuddet kan bibeholdes og udvikles, og hvordan pædagogerne kan tilbydes attraktive stillinger, der både indeholder opgaver i børnenes undervisningstid og fritid. Det kræver en tæt dialog mellem TR, SFO-leder og den øvrige skoleledelse.
- Hvis du arbejder i en selvstændig klub eller fritidstilbud så snak med dine kolleger og din leder om, hvordan I får etableret et samarbejde med den eller de lokale skoler. Tag kontakt til din lokale BUPL-afdeling, især hvis I etablerer kombinerede ansættelser.
- Hvis I allerede har et samarbejde med skolerne, så sørg for at få igangsat en drøftelse med skolelederen om, hvordan I får justeret jeres samarbejde set i lyset af folkeskolereformen. Det kan handle om:
 - fælles planlægning, gennemførelse og evaluering af samarbejdet pædagoger og lærere, herunder roller og opgavefordeling
 - aftaler vedrørende eventuelle kombinerede ansættelser
 - mulige undervisningsaktiviteter i klubben, især understøttende undervisning samt lektiehjælp og faglig fordybelse
 - involvering af andre aktører, såsom musikskole, ungdomsskole, foreninger
 - ledelsesspørgsmål, f.eks. om ledelsesteam og pædagogfaglig sparring af klubpædagogerne i skolen
 - og meget andet.
- Forandringer påvirker arbejdsmiljøet, derfor er det også vigtigt at involvere arbejdsmiljørepræsentanten. (Se afsnittet om Forandringer og arbejdsmiljø)

- Drøft hvordan pædagoger og ledere i fritidsinstitutioner og klubber også får del i reformens efter- og videreuddannelsesmidler.

LOVKRAV OM PARTNERSKABER: § 3 stk. 4.
Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv, kunst- og kulturskoler, med lokale fritidshjem og ungdoms- klubber og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet.

Pædagoger i undervisningen

Folkeskolereformen giver pædagoger øget mulighed for at varetage og indgå i undervisningen.

Helt konkret drejer det sig om tre lovændringer:

1 Pædagogerne kan varetage den understøttende undervisning (UU)

Reformens væsentligste ændring af undervisningen er den understøttende undervisning. Pædagoger kan varetage den understøttende undervisning på alle klassetrin. Det betyder også, at pædagoger skal indgå i planlægningen og evalueringen af den understøttende undervisning.

2 Pædagoger kan undervise i 1. til 3. klasse

Reformen giver pædagoger mulighed for at varetage den fagopdelte undervisning i 1. til 3. klasse. Pædagogerne kan undervise 'indenfor deres kompetencer og kvalifikationer i øvrigt', som det er formuleret i loven. Pædagoger, der er ansat efter BUPL's overenskomst ("skolepædagoger"), kan som en del af deres ansættelse varetage undervisning i folkeskolens fag og obligatoriske emner i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin.

3 Pædagoger kan indgå i den faglige undervisning på alle klassetrin

Reformen giver pædagoger mulighed for at supplere og understøtte lærernes fagopdelte undervisning på alle klassetrin.

Mere om den understøttende undervisning

Understøttende undervisning (UU) skal være det element i fremtidens skole, som sikrer en varieret skoledag, øger børns trivsel og læring, samt skaber mere bevægelse. UU skal bidrage til, at børn kan lære på flere forskellige måder, blandt andet ved at koble praksis og viden bedre sammen, og gøre læringen mere konkret og virkelighedsnær. Endvidere skal UU tage udgangspunkt i noget, som er relevant og interessant for børnene. Det er i høj grad den måde, som pædagoger i forvejen arbejder med børns læring på.

Understøttende undervisning betyder, at UU skal understøtte alle folkeskolens formål, det vil sige fagene og udviklingen af dannelse, personlige og sociale kompetencer. I loven formuleres det således: *Den understøttende undervisning skal anvendes til forløb, læringsaktiviteter m.v., der enten har direkte sammenhæng med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, eller som sigter på at styrke eleverne læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.*

🚨 Anbefalinger

- Drøft med dine kolleger og med skolens ledelsesteam, hvordan de forventer, at pædagogerne skal indgå i undervisningen.
- Drøft hvilke behov og muligheder der er for efter- og videreuddannelse.
- For at indgå i drøftelserne er der en række forhold, der er gode at vide, eksempelvis om kommunen allerede har lavet retningslinjer for fordelingen af UU mellem lærere og pædagoger. Tag fat i din FTR eller din lokale fagforening, hvis du skal have hjælp.
- Tal med lærer-TR om, hvordan I sammen kan styrke lærer-pædagog samarbejdet, eventuelt gennem fælles efter-videreuddannelse.

UNDERSTØTTENDE UNDERVISNING (UU)

- Pædagoger kan varetage UU på alle klassetrin.
- Skal både understøtte fagene, og også styrke elevernes sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.
- UU kan konverteres til 2-medarbejderordninger. Derved bliver skoledagen kortere.
- Der formuleres ikke særskilte mål for UU.
- Det undervisende personale (pædagoger og lærere) skal planlægge og evaluere undervisningen sammen med eleverne. Dette gælder for al undervisning, hvor pædagoger indgår.
- Pauser, frikvarter, fri- og mellemtimer kan ikke kaldes UU.

Hvordan får jeg indflydelse – formel og uformel adgang

Pædagogerne skal have indflydelse på, hvordan folkeskolereformen bliver gennemført. Derfor er det vigtigt at vide, hvor de forskellige beslutninger bliver taget.

Folkeskoleloven beskriver en overordnet kompetencefordeling mellem kommunalbestyrelsen, skolebestyrelsen og skolelederen, hvor kommunalbestyrelsen gennem mål og rammer mv. har mulighed for at udvikle den folkeskole, de ønsker.

Kommunalbestyrelsen beslutter mål og rammer, såsom:

- Skolestrukturen (antallet af skoler og skolernes klassetrin, inddelingen i skoledistrikter og om der skal være SFO).
- Undervisningens organisering (antallet af skoledage, rammer for klassesdannelsen, timetal og skoledagens længde).
- Godkender skolernes læseplaner.
- Mål - og indholdsbeskrivelse for SFO.
- Økonomien til skolerne.
- Ansættelse af skoleledere og undervisere.

Skolebestyrelsen beslutter principperne for den enkelte skole, såsom:

- Undervisningens organisering (Elevernes placering i klasser, undervisningstimetal på hvert klassetrin, skoledagens længde, fællesarrangementer, lejrskoleophold, m.v.).

- Skolens ordensregler og værdiregelsæt.
- Principper for arbejdets fordeling og for skolefritidsordningen.
- Godkender skolens budget og indstiller ansættelse af ledere og undervisere.

Skolelederen står for den administrative og pædagogiske ledelse af skolen, såsom:

- Leder og fordeler arbejdet mellem skolens ansatte.
- Konkrete beslutninger vedrørende skolens elever.
- Forslag til principper for skolens virksomhed, forslag til skolens læseplaner og for skolens budget.

Kommunalbestyrelsen kan imidlertid give de enkelte skoler et stort lokalt spillerum ved enten at vedtage meget overordnede mål og rammer, eller konkret uddelegere kompetence til skolelederne.

Såvel skolelederen som skolebestyrelsen skal udøve deres beføjelser indenfor de politikker, samt mål og rammer som kommunalbestyrelsen fastsætter.

Det er således skolelederen, der træffer konkrete beslutninger om tilrettelæggelsen af såvel den faglige som den understøttende undervisning, motion og lektiehjælp m.v., samt skolens samarbejder med lokalsamfundets institutioner og foreningsliv.

Indflydelse gennem TR og MED

Uanset hvordan kommunen har tilrettelagt sin styring af folkeskoleområdet, og hvor mange beslutninger, der er decentraliseret ud til den enkelte skole, gælder reglerne for medarbejderindflydelse selvfølgelig stadig. Men det er vigtigt at understrege, at regler om indflydelse ikke – i sig selv – sikrer pædagogernes vilkår i folkeskolen. Indflydelse skabes nok så meget gennem den daglige dialog og de gode relationer som TR og SFO-leder m.fl. skaber til de andre medarbejdergrupper i skolen.

Hvis du er TR, vil du sikkert opleve, at du kommer til at spille en meget mere aktiv rolle i samarbejdet med kolleger og ledelse, end der har været behov for tidligere.

TR's opgaver skal løses på mange måder og i flere fora. Dels gennem arbejdet i skolens MED-system og dels gennem TR funktionen. Det er vigtigt at understrege, at TR udøver sin virksomhed som talsmand for pædagogerne uanset hvilket fora, der er tale om.

Specielt den nye arbejdstidsaftale – og BUPL og KL's fælles intentioner om pædagogernes rolle i den nye folkeskole – vil kræve meget dialog og samarbejde mellem TR og såvel ledelse som pædagog- og lærerkolleger.

🚨 Anbefalinger

- Tag et møde med din skoleleder og/ eller SFO-leder om, hvem du skal tale med om hvad, og aftal f.eks. hvordan jeres videre dialog om pædagogernes arbejdsforhold skal være.
- Få afklaret hvordan kompetencen er på din skole vedrørende centrale spørgsmål som f.eks.:
 - Er der fastsat kommunale rammer, som kan støtte dig i dit arbejde for pædagogernes opgaver og arbejdsvilkår på skolen?
 - Få indblik i skolens og SFO'ens budget.
 - Hvordan er kompetencefordeling mellem skoleleder, SFO-leder osv.?
- Tag et møde med lærer-TR for at snakke samarbejde. Det forudsætter selvfølgelig gensidig anerkendelse af jeres fagligheder. Men med den på plads vil der være mange områder, fx indflydelse på arbejdstiden, hvor det vil være naturligt at samarbejde om fælles principper.
- Hvis du har behov for det, så søg støtte hos BUPL, hos din FTR (for TR'erne) eller LTR (for lederne). Det er sammen vi løser opgaverne!
- Når noget lykkes (argumenter, metoder m.m.) på én skole, så spred det til dine TR-kolleger på andre skoler.
- Vær selv aktivt opsøgende, positionér dig både i forhold til kolleger, ledelse og i TR-kollegiet og vær synlig og åben i forhold til hele skolen. For eksempel ved at indgå i diverse arbejdsgrupper (såvel SFO-leder som TR).

Nye arbejdstidsregler

De nye arbejdstidsregler for skolepædagoger skal understøtte, at folkeskolereformen lykkes, og at skolefritidsordninger fortsat er et fritidstilbud af høj kvalitet. I de nye regler er udgangspunktet, at skolepædagogernes arbejdstid anvendes i skolen og i skolefritidsordningen. Skolepædagogernes arbejdstid er fortsat baseret på en årsnorm på 1.924 timer, og der skal være en lokal dialog om arbejdstidens tilrettelæggelse, herunder hvordan planlægning, udvikling, evaluering og samarbejde inden for og mellem faggrupper indgår i arbejdstiden.

De nye arbejdstidsregler er et godt udgangspunkt for at snakke bredt om mange emner, eksempelvis:

- Pædagogernes opgaver i skolen jævnfør KL og BUPL's beskrivelse af baggrunden for de nye arbejdstidsregler.
- TR- opgaver, vilkår og indflydelse, der følger af arbejdstidsaftalen.
- Nødvendigheden af pædagogfaglig ledelse (SFO-lederen) i skolens ledelsesteam.
- Evt. revision af aftaler om løntillæg som følge af den bredere opgavebeskrivelse for pædagoger i skolen.
- En mere proaktiv rolle for dig som TR, hvor du forudsættes at kunne indgå som dialogpartner for skoleledelsen på mange nye områder.

KL og BUPL har til de fælles informationsmøder for skoleledelser (inkl. SFO-lederne) og TR'ere for pædagoger om de nye arbejdstidsregler, udarbejdet et materialesæt, der grundigt gennemgår de nye regler. Hensigten har været, at de

lokale parter på skolen (TR og skoleledelse) har et fælles materiale at tage udgangspunkt i.

Materialet kan findes via Personaleweb:

personaleweb.dk/materialer-om-de-nye-arbejdstidsregler-skolepaedagoger

I materialet findes et bilag: Inspiration til planlægning og arbejdstilrettelæggelse, som peger på en række forhold, der kan bruges i en argumentation overfor skoleledelsen i.f.t. pædagogernes opgaver og arbejdsvilkår i skolen.

Der peges bl.a. på:

- Vi skal arbejde for at folkeskolen og SFO fortsat er attraktive arbejdspladser. Herunder at der forudsættes samarbejde og ligeværd mellem lærere og pædagoger.
- Ledelsen sætter mål, rammer og prioriteringer for skolepædagogernes arbejde i dialog og samarbejde med medarbejderne. Hvordan sikres dialogen?
- Der skal være sammenhæng mellem krav og ressourcer blandt andet i forhold til, at der er:
 - Opgaver, som forudsætter planlægning, udvikling og evaluering
 - Opgaver, som forudsætter samarbejde med lærere og øvrige kolleger.

Skolepædagoger skal fortsat arbejde efter en årsnorm på 1.924 timer. Arbejdet tilrettelægges normalt på hverdage, mandag til fredag.

Arbejdstiden opgøres således:

- Arbejde efter tjenesteplan eller lignende med den fastsatte tid
- Ferie og søgnehelligdage medregnes med 7,4 timer pr. dag
- Dage med fravær med løn medregnes med den faktiske arbejdstid (eller 7,4 timer)
- Afspadsering medregnes
- Tillæg for aftenarbejde, der er konverteret til frihed, medregnes med den faktiske tid
- Tilkald medregnes med mindst 3 timer
- Koloniophold, lejrskole mv. medregnes med højst 14 timer pr. døgn
- Rejsetid medregnes med højst 13 timer pr. døgn

I arbejdstiden indgår også tid, der efter aftale ikke fastlægges i tjenesteplanen/arbejdsplanen.

Arbejdstiden bliver opgjort i timer og minutter, og der foretages ingen afrunding op til halve eller hele timer.

! Anbefaling

- Brug den nye arbejdstidsaftale for pædagogerne som konkret anledning til at få en dialog med skolens ledelsesteam om pædagogernes arbejdsopgaver i skolen, og hvordan det bedst muligt tilrettelægges.

Stærke fritids-
institutioner
og klubber er
en forudsætning
for en succesfuld
folkeskolereform

Kompetenceudvikling

I forbindelse med skolereformen er der afsat 1 mia. kr. fra 2014-2020 til kompetenceudvikling af lærere og pædagoger. Der er nedsat et centralt partsudvalg, hvor BUPL har deltaget, som har udarbejdet 8 pejlemærker for udmøntning af midlerne. Af pejlemærkerne fremgår, at fuld kompetencedækning har højeste prioritet (pejlemærke 1). Fuld kompetencedækning handler om, at lærerne skal have linjefag i de fag, de underviser i.

Fuld kompetencedækning er dog ikke eneste prioritet. Midlerne skal også gå til kompetenceudvikling, der styrker lærer- og pædagog samarbejdet (pejlemærke 2) og til uddannelse af vejledere og ressourcpersoner (pejlemærke 3).

Udover disse statslige midler har A.P. Møller Fonden afsat 1 mia. kr., som skoler, kommuner eller andre skoleaktører kan søge til projekter om kompetence- og institutionsudvikling. Første ansøgningsfrist er 2. maj 2014. Der er planlagt to årlige ansøgningsrunder.

Vær opmærksom på, at puljerne findes, og brug dem blandt andet til at styrke samarbejdet mellem lærere og pædagoger med børnenes læring og trivsel i fokus.

! Anbefalinger

- Tal med din FTR eller lokale fagforening om, hvorvidt der er nedsat et lokalt partsudvalg i kommunen, der styrer udmøntningen efter pejlemærkeanvisningerne.
- Få SFO-lederne på banen. Lederne har en helt central rolle i kompetenceudviklingen.
- Knyt kompetenceudviklingen til de tre mål for skolereformen, så det ikke kun er fuld kompetencedækning (linjefag), der er i fokus.
- Undersøg om fuld kompetencedækning (linjefag) kan ske ad andre veje, f.eks. via skemaomlægninger, samarbejde mellem skoler og eventuel realkompetencevurdering.
- Styrk pædagog- og lærersamarbejde gennem fælles kurser. Få medarbejdernes ideer på banen f.eks. omkring:
 - kulturforandring og potentialer i forskellige perspektiver på læring og trivsel
 - børn med særlige behov
 - varierede undervisningsformer og sammenhængende skoledag, herunder elevinitierede forløb og projekter
 - klasseledelse, trivsel, social læring og børnefællesskaber.
- Udnyt muligheden for at uddanne pædagoger til vejledere eller ressourcpersoner, f.eks. inden for:
 - understøttende undervisning – aktiviteter der integrerer læringsmål og går på tværs af fag
 - AKT
 - inklusion og specialpædagogik
 - forberedelse til ungdomsuddannelserne og forebyggende tiltag for udskolingselever.

- Foreslå skræddersyede kompetencegivende (ECTS) uddannelsesforløb til og på arbejdspladsen. Gå i dialog med uddannelsesudbydere om uddannelse tæt på praksis.

BAGGRUNDSMATERIALE

Undervisningsministeriets pejlemærker for udmøntning af 1 mia. til kompetenceudvikling af skolens medarbejdere kan findes på uvm.dk

A. P. Møller Fondens hjemmeside om ansøgningsfrister til folkeskoledonationen apmollerfonde.dk

Forandringer og arbejdsmiljø

Folkeskolereformen medfører store forandringer for mange SFO-, skole- og klubpædagoger og det påvirker arbejdsmiljøet. Som tillidsrepræsentant eller leder har man, sammen med arbejdsmiljørepræsentanten, et særligt ansvar for at skabe den bedst mulige forandringsproces på arbejdspladsen. Det gælder både for dem der skal blive, dem der skal overgå til andre områder, samt dem der skal afskediges.

Skab en god forandringsproces

Folk reagerer på forandringer med både følelser, tanker og handlinger. Alle tre dele kan have betydning for, hvilke konsekvenser forandringerne har for medarbejderne. Det er vigtigt at anerkende disse forskellige reaktioner og tage hånd om dem i forandringsprocessen.

Det anbefales at håndtere forandringer ved at fokusere på tre særligt vigtige forhold. Kommunikation, involvering og støtte er begreber, der kan igangsætte en konstruktiv proces af forandringer, der kan være svære at håndtere.

God kommunikation er medvirkende til at reducere usikkerhed, overbevise medarbejderne om, at deres synspunkter og interesser bliver taget i betragtning og skabe en følelse af ejerskab.

I kommunikationen bør ledelsen ikke blot give den nødvendige information, men gøre det muligt for alle at komme i dialog med ledelsen, og med medarbejderne imellem. På den måde kan medarbejderne få afklaret forskellige spørgs-

mål og komme med forslag og derved få mulighed for at påvirke processen. Kommunikationen bør gå begge veje.

For at tage hensyn til arbejdsmiljøet er det vigtigt, at medarbejdere inddrages, når der sker forandringer. Involvering betyder at have fokus på, hvordan alle kan påvirke, hvordan forandringen gennemføres, samt, at alle kan bidrage til, hvordan den fremtidige arbejdsplads skal se ud.

Støtte og kompetenceudvikling

God social støtte hjælper alle med at håndtere forandringen, hvorimod manglende social støtte påvirker både det psykiske arbejdsmiljø og sygefravær. Den sociale støtte kan fx ske ved, at medarbejderne har mulighed for at tale åbent om forandringerne, både med deres kolleger, i deres grupper og afdelinger, med deres daglige leder og arbejdspladsen som helhed, fx på fællesmøder.

Kompetenceudvikling er også vigtig. Nogle medarbejdere kan have brug for støtte til at udvikle deres kompetence for at kunne udføre deres arbejde i den nye organisation. Det gælder fx, hvis overgangen til nye opgaver opfattes som vanskelig eller hvis arbejdsgruppens ansvar ændres, og de skal arbejde sammen på nye måder og med andre kolleger. (se også afsnittet om kompetenceudvikling)

Indretning af arbejdspladser til undervisere

Når pædagoger skal arbejde på skoleområdet er det vigtigt, at lokalerne indrettes så de som minimum lever op til

gældende krav. Derudover er det vigtigt, at pædagoger involveres i indretningsprocessen, så faglige og arbejdsmiljømæssige perspektiver kommer i betragtning, før lokalerne står færdige.

Ny Arbejdspladsvurdering

Når der sker forandringer er det et arbejdsmiljø-lovkrav, at der udarbejdes en ny arbejdspladsvurdering (APV). APV'en skal sikre, at forandringer lever op til de sikkerheds- og sundhedsmæssige krav. Det vil være leder og Arbejdsmiljørepræsentant, der typisk forestår planlægningen og udarbejdelsen af APV'en.

! Anbefaling

Drøft med skolens og/ eller fritidsinstitutionens arbejdsmiljørepræsentant og lærer-TR om, hvordan I sammen kan skabe en god forandringsproces. Alle har en god arbejdsplads som fælles mål.

LÆS MERE HER

Om arbejdsmiljøet i forbindelse med forandringer hos Videncenter for Arbejdsmiljø. : vfa.dk under forandringer.

Læs pjecen 'Godt psykisk arbejdsmiljø – når der sker forandringer på arbejdspladsen', maj 2013. Find den her: forandringoginklusion.amr.dk/

BUPL, DLF, Uddannelsesforbundet m.fl. har sammen lavet guiden 'Inspirationsguide: indretning af arbejdspladser til undervisere', september 2013. Guiden viser vejen til en god proces og informerer om krav og anbefalinger til undervisere på arbejdspladser. Find den her: bupl.dk

Læs mere om krav til udarbejdelse af APV på bupl.dk

Forandringer påvirker arbejdsmiljøet
– god kommunikation skaber trivsel

Pædagogfaglig ledelse

Der er brug for, at både *pædagogerne* i folkeskolen og *det pædagogiske arbejde* i folkeskolen ledes professionsfagligt. Men folkeskoleloven giver ingen anvisninger på, hvordan dette skal foregå, det er skolelederens ansvar.

Folkeskolens målsætninger skal opnås ved, at pædagoger og lærere samarbejder på en sådan måde, at eleverne profiterer fagligt og socialt af de to professioners faglighed og deres forskellige styrker og kompetencer. Dette kræver en dygtig og målrettet faglig ledelse af begge faggrupper. Det kalder på, at skolen organiseres med en *flerfaglig teamledelse*, som kan skabe en god dynamik og sammenhæng mellem skolens undervisning og SFO.

Kort sagt: En succesfuld implementering af folkeskolereformen kræver, at der bliver endnu bedre og mere ledelse af pædagogerne, både når de indgår i undervisningen og i fritiden.

Kommunerne kan beslutte, at SFO-lederne skal deltage i skolebestyrelsens møder, ligesom skolelederen kan udpege SFO-lederen som sin stedfortræder i skolebestyrelsen.

Det er essentielt, at skolens medarbejdere er enige om kerneydelsen, og at de enkelte faggrupper har en klar forståelse af deres bidrag til kerneydelsen. Skoleledelsen skal sætte klare mål for, hvad hver enkelt medarbejder bidrager med, og hvordan opgaverne fordeles. Pædagogernes opgaver i en sammenhængende skoledag kræver ledelsesmæssig forankring på linje med lærernes. Skolens fler-

faglige ledelsesteam skal med deres faglige kompetencer bidrage til dette.

For BUPL er det vigtigt, at pædagogerne har en leder, der er i stand til at udvikle og vejlede det pædagogiske arbejde uafhængigt af, hvor gamle børnene som indgår, er. Det er ligeledes vigtigt, at skolens samarbejde med dag- og fritidsinstitutioner uden for skolen understøttes og ledes, så det pædagogiske arbejde udvikles til fordel for børnene.

! Anbefalinger

- Diskuter hvilken pædagogfaglig ledelse der skal til, så pædagogerne kan understøtte folkeskolereformens målsætninger.
- Skab et tæt samarbejde mellem SFO-leder, leder-TR, TR og BUPL om, hvordan det pædagogiske arbejde, og dets ledelse kan bidrage til realiseringen af folkeskolereformen i kommunen.
- Det er nødvendigt, at SFO-lederen sammen med TR og kolleger går aktivt ind i debatten om implementering af folkeskolereformen på de enkelte skoler.

Samarbejdet med lærerne

Pædagoger og lærere samarbejder på langt de fleste skoler. Med folkeskolereformen lægges der op til et endnu tættere samarbejde. Erfaringerne fra de skoler, som har udviklet et godt samarbejde er, at skoleledelsen spiller en central rolle. Derfor er det vigtigt, at du som pædagog og TR drøfter både med skole- og sfo-leder, hvordan de vil understøtte gode samarbejdsrelationer mellem lærere og pædagoger.

I lovbemærkninger til den nye folkeskolelov nævnes samarbejdet flere steder. Eksempelvis står der om den understøttende undervisning:

*Den understøttende undervisning vil kunne varetages af både lærere, pædagoger og andet personale med andre relevante kvalifikationer, og samarbejdet mellem de forskellige faggrupper vil være centralt i varetagelse af denne tid. Pædagogernes kompetencer vil fx særligt kunne være relevante i forbindelse med varetagelsen af aktiviteter vedrørende elevernes alsidige udvikling og deres trivsel. **For at sikre kvaliteten af den understøttende undervisning skal den varetages i et samarbejde mellem lærere, pædagoger og personale med andre relevante kompetencer.***

Der er derudover en række opgaver og funktioner, som tidligere har været lærernes alene, men som den nye folkeskolelov nu tillægger det undervisende personale. Hvilket i mange tilfælde også vil være pædagoger. Det drejer sig eksempelvis om klasselærerfunktionen, skole-hjemssamarbejdet, fastlæggelse af mål for eleverne og fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg i undervisningen.

Der er en lang række forhold, hvor det giver god mening at gå efter fælles principper, retningslinjer og aftaler med lærergruppen. Typisk på områder som arbejdstid, personalepolitik og kompetenceudvikling. Det vil med fordel kunne koordineres med en fælles indsats i MED-systemet.

Lærer-pædagogssamarbejdet har udviklet sig meget gennem de sidste 15 år, og i BUPL har vi fulgt udviklingen tæt. Det har blandt andet medført at vi bad tre forskere undersøge, hvad der kendetegner et godt lærer-pædagogssamarbejde. Læs mere i pjecen Det gode samarbejde som du kan finde på bupl.dk

I DEN NYE FOLKESKOLELOV ER SAMARBEJDET BLANDT ANDET NÆVNT I § 18:

§18 stk. 2. Det påhviler skolelederen at sikre, at det undervisende personale planlægger og tilrettelægger undervisningen, så den rummer udfordringer for alle elever.

Stk. 4. På hvert klassetrin og i hvert fag samarbejder lærere og pædagoger løbende med den enkelte elev om fastlæggelse af de mål, der søges opfyldt. Elevens arbejde tilrettelægges under hensyntagen til disse mål. Fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærere henholdsvis pædagoger, jf. §29 a, og eleverne

Stk. 5. Det undervisende personale, der er tilknyttet klassen, samarbejder med eleverne om løsning af særlige opgaver i forhold til klassen. Opgaven som klasse-lærer skal varetages af en af klassens lærere eller uddelegeres til flere af klassens lærere eller pædagoger.

Specialskoler og specialfritidstilbud

Folkeskolereformen gælder også for specialskolerne og kommer samtidig med, at inklusionstendensen i høj grad påvirker hele specialområdet. For pædagoger og ledere på specialskolerne gælder de samme anbefalinger som for alle andre skoler. Derudover er det også vigtigt at få drøftet, hvordan inklusionstendensen ikke medfører et for stort tab af ekspertise.

Eller sagt med andre ord, hvis børnene flytter til de normale folkeskoler er det vigtigt, at den viden og erfaring, som pædagoger og lærere fra specialområdet har, til en vis grad flytter med. Det kan gøres ved at samarbejdet mellem special- og normalområdet bliver tættere. Måske skal nogle medarbejdere flyttes med, måske skal medarbejdere lånes ud til skolerne i perioder, eller måske skal der oprettes tværgående enheder, der kan rykke ud til de skoler og klasser, som står med inklusionsudfordringer.

Læs mere i folderen: *Pædagoger på skoler for børn med særlige behov og i specialklasser*. Find den på bupl.dk

AKT og inklusionsarbejde

Pædagogers arbejde i folkeskolen skal styrke børns trivsel og læring gennem at arbejde relationsorienteret, ved at styrke børnefællesskaberne og via samarbejdet med forældrene. Derudover skal pædagoger medvirke til at styrke børnenes sociale og personlige kompetencer, børnenes dannelse. Kort sagt: øge børns livsduelighed.

Skolerne står med en væsentlig udfordring skabt af målsætningen om at nedbringe antallet af børn, der ekskluderes fra folkeskolen. Derfor er der et stort behov for, at pædagoger arbejder med børnefællesskabernes mulighed for at inkludere både i skolen og i fritidsinstitutionerne. Det sker nogle steder ved, at pædagoger får ansvar for AKT-opgaver, der går på tværs af flere klasser. Eller som i Københavns kommune, hvor hver skole har fået en inklusionspædagog.

Find mere om inklusionsarbejdet i forbindelse med reformen på: uvm.dk/Den-nye-folkeskole

Find flere pjecer
på bupl.dk eller
kontakt din
BUPL fagforening

Folkeskolereformen
– kort fortalt

Pædagoger i skolen – derfor!

Pædagogfaglig ledelse
i folkeskolen

Marts 2014

BUPL

Børne- og Ungdomspædagogernes
Landsforbund

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
bupl.dk

Layout: Jeanne Olsen
Foto: Jens Hasse
Tryk: Stenby A/S